

Kolozsvár, 2017. szeptember 28. - **Sztálin és Molotov hagyatékából előkerült, mindeddig publikálatlan dokumentumok szerint az erdélyi magyarok 1944-45-ben jobban tartottak a románoktól, mint a szovjet adminisztrációtól.**

A dokumentumokat Kun Miklós Széchenyi-díjas történész ismertette csütörtökön Kolozsváron, a Minerva Egyesület székházában tartott előadásában, amely a gulagra elhurcolt magyarok sorsát megvilágító publikálatlan dokumentumokról és a Sztálin-hagyaték ismeretlen magyar vonatkozású iratairól beszélt.

Amint az Erdélyben is ismert kutató fel is olvasta, a Kolozsvárott is megforduló Sikin tábornok 1945 januárjában egy marosvásárhelyi szakszervezeti gyűlés határozatával példázta az észak-erdélyi magyarok helyzetértékelését. A szakszervezeti határozatban a marosvásárhelyi munkások azt kérték: ha felmerül Észak-Erdély hovatartozásának a kérdése, inkább támogatják a tartomány függetlenségét vagy azt, hogy tartozzék a Szovjetunióhoz, minthogy Romániához kerüljön. A tábornok egy bánffyhungyadi kőfejtő magyar tulajdonosát is idézte, aki kijelentette: a magyarok azt szeretnék, ha Erdély a Szovjetunióhoz tartozna, és nem Romániához.

A tábornok azt jelentette feletteseinek, hogy nemcsak a magyarok, hanem az erdélyi románok egy része is negatívan viszonyul a Bukarestből jött román adminisztrációhoz. A román parasztok is úgy vélték, hogy jobb volt a román csendőrök nélkül, akik a két világháború között üres kézzel érkeztek Erdélybe, aztán amikor menniük kellett, hat szekérrel hurcolták magukkal az itt szerzett vagyont.

Hasonló szellemben számolt be 1944 őszén az előbb román, majd szovjet katonai adminisztráció alá került Erdély közhangulatáról Vas Zoltán magyar kommunista vezető is. Ő azt írta le, hogy az észak-erdélyi lakosság többnyire megnyugvással várta a Vörös Hadsereg bevonulását, mert Erdély kérdésének a gyors és radikális megoldását várta tőle. Arra figyelmeztette ugyanakkor a szovjet vezetést, hogy a magyarok között gyors a kiábrándulás az ismert atrocitások miatt.

Vas Zoltán szerint ehhez az is hozzájárult, hogy a román csendőrök és helyenként a Vörös Hadsereg katonái elkezdtek összegyűjteni a volt magyar katonákat, és hadifogolytáborokba viszik őket. Annak ellenére teszik ezt, hogy a katonák korábban többnyire megszöktek alakulataiktól, mert nem akartak Hitler oldalán a Vörös Hadsereg ellen harcolni. A jelentés szerzője szerint ez a Szovjetunió ellen hangolja az erdélyi magyarokat. Vas Zoltán azt is megjegyezte: a magyar hadsereg román származású volt katonái nem osztoznak ebben a sorsban.

Kun Miklós úgy értékelte, hogy Erdély sorsát némileg az is befolyásolta, hogy a román átállásról Moszkvában tárgyaló román delegáció több bizalmat ébresztett a szovjet vezetésben, mint a kiugrásról tárgyalni küldött magyar delegáció. A román delegációt vezető Laurentiu Patrascanu külön éjszakai találkozót kért a szovjet vezetés későbbi román "felelősétől", Andrej Januarjevics Visinszkij helyettes népbiztostól, és közölte: ő ugyan Romániát képviseli, de hithű kommunista, és várja a szovjet utasításokat. A magyar kiugrásról tárgyaló Faragho Gábor csendőr altábornagyhoz viszont bizalmatlan volt a szovjet vezetés.